

Верховний
Суд

Перегляд судових рішень в адміністративних справах

Альберт Єзеров,
суддя Верховного Суду,
к.ю.н., доцент

Конституційна засада судочинства

Забезпечення права на апеляційний перегляд справи та у визначених законом випадках – на касаційне оскарження судового рішення

Апеляційний перегляд

- Судом апеляційної інстанції в адміністративних справах є апеляційний адміністративний суд, у межах територіальної юрисдикції якого знаходиться місцевий адміністративний суд (місцевий загальний суд як адміністративний суд чи окружний адміністративний суд), що ухвалив рішення.
- Верховний Суд переглядає в апеляційному порядку судові рішення апеляційних судів, ухвалені ними як судами першої інстанції.
- Велика Палата Верховного Суду переглядає в апеляційному порядку судові рішення Верховного Суду, ухвалені ним як судом першої інстанції.

Право на апеляційне оскарження

Учасники справи, особи, які не брали участі у справі, якщо суд вирішив питання про їхні права, свободи, інтереси та (або) обов'язки, мають право подати апеляційну скаргу на рішення суду першої інстанції

Повноваження суду апеляційної інстанції за наслідками розгляду апеляційної скарги на судові рішення

За наслідками розгляду апеляційної скарги на судові рішення суду першої інстанції суд апеляційної інстанції має право:

- 1) залишити апеляційну скаргу без задоволення, а судові рішення - без змін;
- 2) скасувати судові рішення повністю або частково і ухвалити нове судове рішення у відповідній частині або змінити судові рішення;
- 3) скасувати судові рішення повністю або частково і у відповідній частині закрити провадження у справі повністю або частково або залишити позовну заяву без розгляду повністю або частково;
- 4) визнати нечинним судові рішення суду першої інстанції повністю або частково у визначених цим Кодексом випадках і закрити провадження у справі у відповідній частині;
- 5) скасувати судові рішення і направити справу для розгляду до іншого суду першої інстанції за встановленою підсудністю;
- 6) у визначених цим Кодексом випадках скасувати свою постанову (повністю або частково) і прийняти одне з рішень, зазначених у пунктах 1-5 частини першої цієї статті

ПЕРЕГЛЯД ЗА НОВОВІЯВЛЕНИМИ ОБСТАВИНАМИ

ПЕРЕГЛЯД ЗА ВИКЛЮЧНИМИ ОБСТАВИНАМИ

Ст. 361 КАС Підставами для перегляду судових рішень у зв'язку з виключними обставинами є:

- встановлена КСУ неконституційність (конституційність) закону, іншого правового акта чи їх окремого положення, застосованого (не застосованого) судом при вирішенні справи, якщо рішення суду ще не виконане;
- встановлення вироком суду, що набрав законної сили, вини судді у вчиненні кримінального правопорушення, внаслідок якого було ухвалено судове рішення;
- встановлення міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, порушення Україною міжнародних зобов'язань при вирішенні цієї справи судом.

restitutio in integrum

Гарантуючи таке право особи, законодавець мав на меті забезпечити поновлення порушеного права особи внаслідок допущення щодо неї конституційної несправедливості через застосування у її справі положень закону, які не відповідали Конституції України.

Отже, йдеться про надання заявнику права на застосування інституту повернення сторін до первісного юридичного стану після ухвалення рішення КСУ

ДІЯ В ЧАСІ: камінь спотикання

ч. 2 ст. 152 Конституції:

Закони, інші акти або їх окремі положення, що визнані неконституційними,

втрачають чинність з дня ухвалення Конституційним

Судом України рішення про їх неконституційність, якщо інше не встановлено самим рішенням, але не раніше дня його ухвалення

справа №826/14077/18

касаційний суд дійшов висновку, що суд апеляційної інстанції правильно застосував норми матеріального і процесуального права з огляду на чинність застосованих норм на момент ухвалення судового рішення. І, посилаючись на пункті 2 резолютивної частини рішення від 25.04.2019 року № 1-р(II)/2019, яким КСУ визнав неконституційним та таким, що втрачає чинність словосполучення «дійсної строкової», що міститься в положеннях частини третьої статті 59 Закону України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи», саме з дня ухвалення Конституційним Судом України цього Рішення, тобто з 25 квітня 2019 року,

Верховний Суд визначив, що до правовідносин, які виникли до цієї дати, слід застосовувати редакцію статті, що була чинною до визнання її неконституційною

справа № 823/1404/18

I. Ключові підстави для задоволення заяви про перегляд судового рішення за виключними обставинами

1) Вимога ч. 3 ст. 59 Закону № 796-XII щодо участі у ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи та військових навчань лише під час проходження дійсної строкової служби втратила чинність з 25 квітня 2019 року, тому суд, з метою ефективного захисту прав, свобод, інтересів позивача вважає, що слід застосувати ч. 2 ст. 9 КАС України, і зобов'язати відповідача здійснити перерахунок пенсії по інвалідності, відповідно до ч. 3 ст. 59 Закону України "Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи" (з п'ятикратного розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня відповідного року), саме з 25 квітня 2019 року.

Зважаючи на рішення Конституційного Суду України у справі № 3-14/2019 (402/19, 1737/19 (№1-р(II)/2019), яким визнано таким, що не відповідає Конституції України (є неконституційним), словосполучення "дійсної строкової", яке міститься у положеннях ч. 3 ст. 59 Закону України "Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи" зі змінами, суд вважає, що позивач отримав право на перерахунок пенсії по інвалідності, обчисленої з п'ятикратного розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 01 січня відповідного року, з 25 квітня 2019 року.

справа № 823/1404/18

2) Разом з тим, колегія суддів наголошує, що станом на день звернення позивача до відповідача із заявою про перерахунок пенсії останній діяв у відповідності до вимог чинного законодавства, відповідно колегія суддів не вбачає в його діях протиправності.

Проте, оскільки станом на день перегляду постанови Київського апеляційного адміністративного суду від 08 серпня 2018 року за виключними обставинами виникли підстави для перерахунку пенсії позивача у відповідності до вимог ч. 3 ст. 59 Закону України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи», колегія суддів доходить висновку, що з метою належного та повного захисту прав позивача слід зобов'язати ГУ ПФ України в Черкаській області здійснити з 25 квітня 2019 року перерахунок та виплату позивачу пенсії, обчисленої з п'ятикратного розміру мінімальної заробітної плати, встановленої ч. 3 ст. 59 Закону України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» на 1 січня відповідного року, саме з 25 квітня 2019 року.

На підставі наведеного вище, колегія суддів вважає, що заява про перегляд судового рішення за виключними обставинами підлягає частковому задоволенню, шляхом скасування постанови Київського апеляційного адміністративного суду від 08 серпня 2018 року та ухвалення нової постанови, про скасування рішення суду першої інстанції та часткове задоволення позовних вимог.

постанова Шостого апеляційного адміністративного суду від 18 червня 2019 року

справа № 0440/5693/18

II. «Рішення суду не передбачає виконання» як підстава для відмови у задоволенні заяви про перегляд судового рішення за виключними обставинами

1) На час виникнення спірних правовідносин та на час розгляду справи судами положення зазначеної норми були чинними та підлягали застосуванню відповідачем. Рішення КСУ від 25 квітня 2019 у справі № 3-14/2019 на спірні правовідносини не може вплинути, оскільки правовідносини у цій справі виникли до ухвалення такого рішення.

2) Відповідно п.1 ч. 5 ст.361 Кодексу адміністративного судочинства України підставами для перегляду судових рішень у зв'язку з виключними обставинами є встановлена Конституційним Судом неконституційність (конституційність) закону, застосованого (не застосованого) судом при вирішенні справи, якщо рішення суду ще не виконане.

З матеріалів справи слідує, що постановою від 14.01.2019 року позивачу відмовлено в задоволенні його позовних вимог, виконавчі листи по справі не видавались, отже, судові рішення не виконувались, відтак не виникло і обставин для перегляду судового рішення за виключними обставинами відповідно до п. 1 ч. 5 ст. 361 КАС України

ухвала Третього апеляційного адміністративного суду від 26 червня 2019 року

Виключна проблема?

Справа № 808/1628/18:

20.02.2020 – ухвала про передачу на ВП

25.03.2020 – ухвала ВП

14.05.2020 – ухвала про передачу на ОП

19.02.2021 – постанова ОП КАС ВС

Справа № 910/30/19

02.06.2020 - ухвала про передачу на ВП

24.06.2020 - ухвала ВП

Велика Палата ВС справа №808/1628/18

Не означають як виключну правову проблему в сформульованому касаційним судом вигляді рішення ВС, на які покликався касаційний суд, оскільки, по-перше, касаційні суди у цих справах фактично встановили, як слід застосовувати норми закону, які рішенням КСУ визнані неконституційними, і, по-друге, суди насправді не допустили суперечливого та взаємовиключного розуміння і застосування положень законодавства, що були чинними на час розгляду спору, але втратили законну силу після визнання їх неконституційними на підставі рішення суду конституційної юрисдикції

ОП КАС ВС

справа №808/1628/18

не може вважатись невиконаним, в розумінні положень пункту 1 частини п`ятої статті 361 Кодексу адміністративного судочинства України, рішення суду, що набрало законної сили та яким у задоволенні позову відмовлено, оскільки таке рішення не передбачає примусового його виконання

Справа № 4819/49/19
постанова ВП ВС від 18.11.2020

рішення КСУ поширюється на правовідносини, які виникли після його ухвалення, а також на правовідносини, які виникли до його ухвалення, але продовжують існувати (тривають) після цього

Верховний
Суд

Дякую за увагу!